

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
despre constituționalitatea prevederilor punctului 2 din
Hotărîrea Guvernului nr. 677 din 6 octombrie 1995 cu
privire la majorarea salariilor angajaților din sfera
bugetară și a pensiilor cetățenilor (în redacția Hotărîrii
Guvernului nr. 55 din 30 ianuarie 1996)

Nr.9 din 03.03.97

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.18/6 din 20.03.1997

* * *

În numele Republicii Moldova

Curtea Constituțională în componența:

Pavel Barbalat - președinte
Nicolae Chiseev - judecător-raportor
Mihai Cotorobai - judecător
Nicolae Osmochescu - judecător
Cheorghe Susarenco - judecător
Ion Vasilati - judecător-raportor

cu participarea Ludmilei Zadorojnîi, grefier, Tamara Roșca, traducător, precum și a părților: Vitalie Bucătari, șeful secției pensionare a Ministerului Apărării, reprezentantul autorului sesizării Serghei Beznoșcenco, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, Ion Preguza, viceministru al muncii, protecției sociale și familiei, reprezentantul Guvernului, în conformitate cu prevederile articolului 135 alineatul (1) litera a) din Constituția Republicii Moldova și articolului 4 alineatul (1) litera a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință publică dosarul privind controlul constituționalității prevederilor punctului 2 din Hotărîrea Guvernului nr. 677 din 6 octombrie 1995 cu privire la majorarea salariilor angajaților din sfera bugetară și a pensiilor cetățenilor (în redacția Hotărîrii Guvernului nr. 55 din 30 ianuarie 1996).

Examinînd sesizarea în cauză, materialele anexate la dosar și audiînd argumentele părților,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

La 6 octombrie 1995 Guvernul a adoptat Hotărîrea nr. 677 cu privire la majorarea salariilor angajaților din sfera bugetară și a pensiilor cetățenilor. Conform punctului 2 din Hotărîrea menționată Guvernul a majorat, începînd cu 1 februarie 1996, cu 20 la sută cuantumul nominal al tuturor tipurilor de pensii, ținînd cont de majorările efectuate anterior, păstrînd totodată, compensațiile deja stabilite.

La 30 ianuarie 1996 prin Hotărîrea nr. 55 Guvernul a modificat punctul 2 din Hotărîrea nr. 677 din 6 octombrie 1995 avînd următoarea redacție: "Se majorează, începînd cu 1 februarie 1996, cu 20 la sută cuantumul tuturor tipurilor de pensii stabilite conform legislației în vigoare (cu excepția majorărilor la pensii, prevăzute în articolele 22, 28,36/1, și 63/1 din Legea nr. 437-XII din 27 decembrie 1990 cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova și în articolele 26, 26/1, și 39/1 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1545-XII din 23 iunie 1993), păstrîndu-se, totodată, majorările și compensațiile stabilite anterior. Pensiile pensionarilor încadrați în cîmpul muncii nu se majorează".

În sesizarea deputatului în Parlament Serghei Beznoșcenco, se susține că punctul 2 din Hotărîrea Guvernului nr. 677 din 6 octombrie 1995 (în redacția Hotărîrii Guvernului nr. 55 din 30 ianuarie 1996), în partea care prevede restricții la majorarea pensiilor pensionarilor încadrați în cîmpul muncii, contravine prevederilor articolului 23 din Legea nr. 437-XII din 27 decembrie 1990 cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova și articolului 53 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de

comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1545-XII din 23 iunie 1993, deoarece ultimele prevăd că pensiile se achită integral, indiferent dacă pensionarii au sau nu câștig sau un alt venit.

Autorul sesizării contestă constituționalitatea dispoziției punctului 2 din Hotărîrea sus-menționată a Guvernului și pe motiv că Legea bugetului de stat pe anul 1996, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1996, prevede cheltuielile necesare pentru pensii, ținându-se cont și de majorarea cu 20 la sută a tuturor tipurilor de pensii începînd cu 1 februarie 1996.

Dat fiind faptul că sesizarea deputatului în Parlament a fost înaintată conform articolelor 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și cu respectarea prevederilor articolului 39 din Codul jurisdicției constituționale, prin decizia Curții Constituționale din 28 octombrie 1996, aceasta a fost acceptată spre examinare în fond.

La examinarea sesizării în cauză Curtea Constituțională se vede obligată să constate dacă prevederile actului normativ nominalizat nu contravin prevederilor Constituției, care prin articolul 16 alineatul (2) stipulează că toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În procesul examinării acestui caz s-a ținut cont de asemenea și de următoarele prevederi ale Constituției: articolul 1 alineatul (3), care stipulează că Republica Moldova este un stat de drept democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate; articolul 4 alineatul (1), conform căruia dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului cu pactele și celelalte tratate la care Republica Moldova este parte; articolul 6 în baza căruia în Republica Moldova puterile legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției; articolul 47, în baza căruia statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămîntea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, iar cetățenii au dreptul la asigurare de stat în caz de bătrînețe; articolul 126 alineatul (2) litera g), în baza căruia statul este obligat să asigure crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții.

Autorul sesizării susține că punctul 2 din Hotărîrea Guvernului, în partea în care se impun restricții la majorarea pensiilor pensionarilor încadrați în cîmpul muncii, contravine nu numai principiilor constituționale, dar și Legii nr. 437-XII din 27 decembrie 1990 "Cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova" (articolul 23), precum și Legii asigurării cu pensii a militarilor și a pensionarilor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr. 1545-XII din 23 iunie 1993 (articolul 53).

După cum s-a menționat, Constituția țării recunoaște că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent. Prin conținutul său, dreptul la un nivel de trai decent include dreptul cetățeanului la condiții de viață, care să-i asigure, lui și familiei lui un trai civilizat. În cazul luat în discuție, la fel ca și în cazul altor drepturi, este vorba de un drept complex. El cuprinde în deosebi dreptul la condiții rezonabile de existență și la ameliorarea lor continuă. Desigur traiul decent se realizează prioritar prin munca cetățeanului și a familiei sale, statul la rîndul său, trebuie să contribuie decisiv la ameliorarea condițiilor de viață pentru a asigura un standard civilizat de trai cetățenilor săi. De aceea, Constituția obligă statul să ia măsuri pentru dezvoltarea economică a societății și protecția socială corespunzătoare.

Protecția individului în societate, asigurarea drepturilor omului este garantată de Constituția țării prin proclamarea supremației legii

în domeniul ce ține de reglementarea regimului general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială, inclusiv dreptul la pensie (articolul 72 litera j din Constituție), care stabilește că raporturile respective sînt reglementate de legi organice. Constituția nu prevede delegarea împuternicirilor legislative organelor executive. Executivul, potrivit articolului 96, fiind abilitat să asigure realizarea politicii interne și externe a statului, exercită conducerea generală a administrației publice. Întru exercitarea acestor atribuții Guvernul, potrivit articolului 102 alineatul (2) din Constituție și articolelor 2 și 30 din Legea cu privire la Guvern, adoptă hotărîri privind organizarea executării legilor, cu condiția compatibilității lor cu cadrul legal existent.

Analiza comparativă a textului hotărîrilor sesizate și a prevederilor Constituției, textelor legilor, care reglementează asigurarea socială a cetățenilor și care prevăd indexarea veniturilor bănești ale acestora denotă o discrepanță între aceste acte normative.

Curtea Constituțională consideră că dreptul la pensie și salarii, garantat de stat, nu poate fi restrîns de către Guvern.

Astfel, Guvernul, prin derogare de la articolul 53 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, care primesc pensiile integral, indiferent dacă pensionarul are cîștig sau un alt venit, a stabilit prin hotărîrea sesizată restricții la plata pensiilor, condiționînd mărimea acestora prin încadrarea sau neîncadrarea pensionarului în cîmpul muncii.

Restricția, stabilită prin hotărîrea sus-menționată a Guvernului, nu are un suport juridic, care să derive din prevederile Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova, Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și a trupelor din organele afacerilor interne, Legii cu privire la indexarea veniturilor bănești ale cetățenilor, precum și ale Legii salarizării, și astfel îngrădește dreptul legal al cetățenilor angajați în cîmpul muncii de a beneficia de pensii în măsura în care beneficiază cetățenii neangajați în cîmpul muncii. Această restricție contravine articolului 54 din Constituție, prin care se stabilește că exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrîns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, drepturilor și libertăților cetățenilor; desfășurarea anchetei preliminare; prevenirea consecințelor unei calamități naturale sau avarii. Cu atît mai mult cu cît unul din angajamentele de bază, asumate de Republica Moldova la momentul aderării ei la Consiliul Europei prevede că articolul 54 din Constituție nu va fi aplicat într-un mod care să limiteze drepturile fundamentale ale persoanelor, nu va fi în contradicție cu normele internaționale.

Evident, statul, urmărind asigurarea unui nivel de trai decent pentru diferitele categorii ale populației, reiese din condițiile economice existente și stabilește mecanisme, care să asigure măsuri de protecție socială reală. Or, mecanismele economice aplicate, conform prevederilor Constituției se stabilesc doar prin Lege.

Motivarea precum că prin Hotărîrea Parlamentului nr. 153-XIII din 23 iunie 1994, prin care a fost adoptat Programul de activitate a Guvernului pe anii 1994-1997, și Hotărîrea Parlamentului nr. 513-XIII din 15 iulie 1994 "Cu privire la măsurile primordiale pentru realizarea Programului de stat de activitate a Guvernului pentru anii 1994-1997", Guvernul a fost obligat să întreprindă măsuri de asigurare a protecției sociale nu poate fi reținută, deoarece prin aceste hotărîri Guvernului nu i s-au delegat împuternicirile legislative în domeniul protecției sociale, ci doar a fost confirmat un program de acțiuni concrete, întru executarea actelor legislative în vigoare.

Pornind de la considerentele expuse, în temeiul dispozițiilor articolului 135 alineatul (1) litera a) și ale articolului 140 din Constituția Republicii Moldova, precum și al prevederilor articolului 61 alineatul (2) din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ş T E:

1. Dispozițiile punctului 2 din Hotărîrea Guvernului nr. 677 din 6 octombrie 1995 cu privire la majorarea salariilor angajaților din sfera bugetară și a pensiilor cetățenilor (în redacția Hotărîrii Guvernului nr. 55 din 30 ianuarie 1996) în partea care prevede restricții la majorarea pensiilor pensionarilor încadrați în câmpul muncii sînt neconstituționale.

2. Prezenta Hotărîre intră în vigoare la data adoptării, este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
A REPUBLICII MOLDOVA

Pavel BARBALAT

Chișinău, 3 martie 1997.
Nr. 9.